

Bástya üti futót. Futó üti bástyát... Rook capturing knight. Knight capturing rook...

Aknai Tamás beszélgetése Csorba Simon festőművésszel az úgynevezett Sakk – Performanszokról

Art historian Tamás Aknai converses with painter László Simon - Csorba about the so-called Chess - Performance

15 November, 2013

A beszélgetés a 2008-ban és 2013-ban forgatott *Sakk - Performansz* című videó filmekhez kívánt használható kísérő szöveget adni. Csorba - Simon László a kortárs magyar művészet egyik, a vizuális művészetek határain átlépő alkotója. Festő – grafikus, ősmédikus, ultramaratoni futó, terapeuta. Budapesten született 1943. szeptember 6-án. Orvosi tanulmányainak befejezése előtt választotta a művészi pályát. A Művészeti Alapnak 1975-ben lett a tagja. A Magyar Képző- és Iparművészeti Szövetségbe 1980-ban grafikusként és festőművészként nyert felvételt. Első festménye 1963-ban született. Az 1970-es esztendőben meghatározó élménynek tetszik a találkozás a pécsi születésű Gyarmathy Tihamérral. A rövid ideig tartó figuratív időszak után a hetvenes évek második felében keletkezett cinkmaratásokon rászterez mezőkkel, hálófelületekkel komponál. A nyolcvanas évek második felében ún. irányított kalligráfiákat, pulzáló „firkamezőket”, „rezgéskomplexumokat” vagy figurális kompozíciókat, falképeket hoz létre. Művészetében szerepet játszik 1984-ben indult szupermaratoni sportolói tevékenysége. Zabolátlan, az ellentétes nézeteket megértő és befoglaló gyakorlat az övé. Csorba - Simon munkáiban az emberi szerepeknek megfelelő helyzetkijelölés és helykeresés – az adott történeti és kulturális helyzet kiemelkedően megfelelő - kordokumentumait is tisztelhetjük. Műveinek többek között a szentendrei Ferenczy Múzeum, a pécsi Janus Pannonius Múzeum Modern Magyar Képtára, a Magyar Nemzeti Galéria és a kaposvári Rippl-Rónai Múzeum ad otthont. A jelentős magyar magánygyűjtemények ugyancsak rendelkeznek számos Csorba - Simon László alkotással. Kitüntetései között legfontosabb a Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje, amit 2005-ben vehetett át képzőművészeti és művészetterapeuta tevékenységéért.

The conversation wishes to complement the video series *Chess - Performance* that were shot between 2008 and 2013. László Simon – Csorba is one representative of those contemporary Hungarian artists who have crossed the borders of visual arts. László is a painter, graphic artist, “ancient medic”, ultra marathon runner, and therapist in one. He was born on 6 September 1943, and decided to choose arts for his profession still before finishing his medical studies. He became a member of the Arts Fund in 1975, and was accepted as a member of the Hungarian Fine and Applied Arts Association as a painter and graphic artist in 1980. His first painting was born in 1963. His meeting with the Pécs born Tihamér Gyarmathy in 1970 turned out to be a determinative momentum in his life. Following a short figural period he started producing compositions with net surfaces and grid fields on zinc etching in the second half of the 1970s. He began producing directed calligraphies, pulsing „doodle fields”, „vibrating complexes” or figural compositions, murals a bit later, in the second half of the 80s. His super marathon sporting carrier starting in 1984 also had a great influence on his art. Intemperate is the character of his practise; he understands and accepts opposing ideas and views. Spectators can also appreciate the authentic documentation of the search for the right human roles and places – according to the given historic and cultural situations - in the works of the artist. The Simon - Csorba items are welcomed and kept among some others by the Ferenczy Museum in Szentendre, the Modern Hungarian Picture Gallery of the Janus Pannonius Museum in Pécs, the Hungarian National Gallery or the Rippl-Rónai Museum in Kaposvár. Some of the most important private collections in Hungary are also proud to have some of Simon - Csorba's works. His most important award must be the Knight of Cross from the Order of Merit of the Hungarian Republic he received in appreciation of his fine arts and art therapy activities in 2005.

2013. november 15.

Te vetted fel a találkozás gondolatát. Mi ennek az interjúnak, ennek a beszélgetésnek a célja?

Szeretnék a *Sakk - Performansz* (2008., 2013.) című videó filmjeimhez, a film - etűdökhöz, egy használható kísérő szöveget.

A Sakk - Performanszokat abban az elkülöníthető formában értelmeznéd szívesebben, ahogy évekként elválasztva egymástól megismerhetjük őket, vagy egységben, holott köztük eltelt öt esztendő?

Azt szeretném, ha megkísérelnék egyben látni ezt az öt emlékezetes évet, amit elkezd és befejez ez a performansz jellegű művészeti vállalkozás, melyben rejtve megjelenik a 2008. december 8-án, a pécsi Kisgalériában rendezett kiállításom és konkrétan a 2013-as november

2-i Halottak Napja is. Pécssett - annak idején - jelenlétem hiányát volt hivatott pótolni ez a performansz. Most novemberben pedig Istivel, nagyobbik fiammal készítettük el együtt a második cselekményes etűd változatot, sőt meg is változtattam az elsőt, hogy a kettőből együtt valami újszerű megoldás keletkezzen.

A sakk nyelve, a játék szabályai bonyolult, akár emelkedett kihívásokat jelentenek., Mi volt az első performansz kiváltó oka, amit Portisch Lajossal, az olimpiai bajnok sakkozóval játszottál?

Abban az időszakban volt egy hatalmas fenyegetettség érzés bennem, arról már döntöttek, hogy a Thököly úti műtermem el lesz dózerolva, Portisch pedig megszólított a Megszállottak Klubjában, és említést tett arról, hogy ez a csoport is szétesőben van. Én ennek a klubnak egyik megalapítója voltam, 1997-98-ban kezdtünk el összejönni itt. Első elnökünk Fa Nándor, a világbajnok vitorlázó volt. De nem itt találkoztam Balczó Andrással, aki meggörcsült lábbal jött el és vett részt Portisch dalestjein, mert mi a nem olimpiai sportokban jeleskedünk, míg Balczó olimpikon volt. Ezzel együtt jó volt találkozni - egy másik közegben Balczóval, hisz személyes fizikum a posteriori módon kifejezte azt a küzdelmes múltat, amit fantasztikus öttusa győzelmei jelentenek mindannyiunk számára. Igen tanulságos volt figyelni Portisch igyekezetét, amint eljár a Zeneakadémiára a hangját pallérozni, zenetudományt tanulni, énekelni. Közben sakkozott is, de büszke volt arra, hogy számítógép nélkül, mert azt gyűlölte, partnereket keresett, így én is találkoztam vele és kialakult köztünk egy erős, öregkori barátság. Segítséget kértem tőle. Elmeséltem neki, hogy az életem történetének bizonyos részei jól közvetíthetőek volnának egy sakk-mérkőzés keretei között. A „bástya úti futót” munkacím alatt én eredendően a magam rendkívül sok mindent meghatározó apa-fiú kapcsolatát láttam megjelenni. Egy valódi konfliktust játszottunk el - a sakk nemzetközi nyelvén - sajnos a többség számára kevésbé megy át a történetem igazi értelme, értetlenül nézik a jeleneteket.

Nem volt ez önkényes tulajdonítás, hiszen itt korban egy egymáshoz igen közel álló két alkotó ember párbaja látható csupán?

Portisch nem érezte át ezt az én erős mondanivalómat, alapvetően és jogosan lenézett a sakktudásom miatt, és ez így rendben is volt. Beleélte magát a meccsbe és kéjesen vigyorgott az én „futó” szenvedéseimen. Nem kamuztunk, játszottunk egy meccset, amelyben be kellett következnie egy fordultnak, amikor a futót egy bástya leüti. Mattot adott végül. Szenvedtem, mint egy kutya, mert nehéz meccs volt. Hosszú ideig tartott, soklépéses volt, és azért, mert ő el akart jutni egy példás győzelemig, a megadott szabály szerint, mármint, hogy bástyának kell ütnie a futót. Ez benne volt a játékban természetesen, hiszen erre hívtam meg és ő tehetségénél fogva teljesítette a kérésemet. Megvert. De ezért csináltuk a filmet. Ott voltam, mint futó, egy kis bábú formájában a sakktáblán. Én azt gondoltam ott a meccs után, hogy a futó meghalt. Eljátszottuk a futó halálát, ha tetszik. Én ezt egy jelképes reprezentációnak gondoltam az „élet performanszomhoz”, amelyben döntést hoztam arról, hogy kivel is ölessem meg magam.

Ez a nagyon erős szembekerülés a véggel, a döntéshozatalnak, a vég megragadhatóságának a kérdése és ennek szimbolikus formája többször előfordult már az életed során, sajnálatosan kevésbé publikált művek és cselekmények tanúskodnak erről.

Valóban sokszor. De az egyik első volt a *Sakk - Performansz*. A tény, hogy nekem a domináns hímeikkel mindig problémáim voltak. Híres emberek, professzoraim, művész kollégáim és a velük való megütközéseim mind jelentéktelenek voltak ahhoz képest, hogy mit jelentett az örökbe fogadó apámmal, Csorba Edével való küzdelmem. Az apa-fiú kapcsolat jellegzetes Csorba tünete miatt vált nehezzé ez a történetté váló folyamat, és Portisch szerepe az volt ebben a játékban, hogy a sakkban ő legyen az apám, aki vezet, aki irányít engem, aki

dominál felettem. Nekem a büntetés kisgyerekkoromban bőven megadatott, igaz, később mikor gimnazista lettem, fizikai értelemben már nem kaptam büntetéseket, sőt!

Most nézzük a második, performansz változatot, amelyben milyen a győztes és a vesztes kapcsolata?

Eljátszottuk ugyanazt a meccset, de ebben Isti fiam lett az, aki elszenvedte a „csorbát”. Én lettem az apa, de aki a maga rendes helyén játszik, és a „futó üti bátyát, sakk” című második etűdben ezúttal a domináns hím vagyok, az apa pozíciójában. Nem játszottuk le fiammal az egész meccset, de beállítottuk a pályát, hogy a játék onnan kezdődjön, amikor futó üti bátyát, mire ő persze a futót leüti királynővel, mire én a két lóval sakkot adok, amiből neki volt kilépési lehetősége, de nem folytattuk, hiszen a felvétel célt ért. Mert nem az volt a cél, hogy megverjem Istit, hanem az, hogy egy olyan normális apa-fiú konstellációt jelenítsünk meg, amilyen sohasem volt. Nekem Csumpi fiammal jó a kapcsolatom, de a nagyapja nehezem fogadja el, hogy egyszerre két Csorba-Simon legyen a tarsolyában, az unoka, Csumpi, nem is tud a kiterjedt Csorba családba rendesen bekerülni, talán éppen az én nevem miatt, melyet ő is viselhet. Ez még mindig megoldatlan kérdés számomra, hogy elsőszülött fiamat hogyan viszem be a családba. Ez a sakk performansz egy modell arra, hogy miképpen lehet egy normális apa-fiú kapcsolatot bemutatni, mondjuk a családi terepen, és ez azóta is áll. Most, a Medugorjéból való visszatérésem után István fiammal a kapcsolatom pont olyan, mint a filmen. Küzdelem van benne és megnyugvás.

A művészet eseményeit figyelő számára nem tűnik különösebben sűrűnek az elmúlt periódus. Mintha nem dolgoztál volna a korábbi intenzitással. Ez a történetbe kellően be nem avatott néző számára különösen érdekes, elsősorban amiatt, hogy itt egy öt éves időszak zárul le november 2.-án. Ennek az öt évnek ez adta meg a leglényegesebb tartalmát?

Nem véletlenül választottam a Halottak Napját. A Halottak Napján születik meg valami vágyott, valami egészen új. De mindezek mögött a lényeg az, hogy nevelő apám, Csorba Ede betöltötte a százegyedik életévét, és még ma is ő fizeti a rezsimet. A 2008. december 8.-i VIP szögre akaszkodás jelenete, emlékeztet rá, hogy Faludi Gábor pszichiáter barátom még diákkorában írt egy verset, „zizeg zsinig kifeszajtve a falon, sír szög a kettő...” nyugateurópai verselés, skandalizáló formában. Ezt akkor mesélte nekem, amikor a *Phantoms* zenekarban volt zongorista. Náluk laktam albérletben, Pécsen, a Felsőmalom utcában, ahol mamája varrónő volt, a papája ismert pécsi őslakos. Felvételre készítettem fel az akkor érettségiző Faludit, mint másodéves medikus. Vicesen úgy hívott engem, hogy Tercsi. Azért, mert volt egy bejárónőjük Tercsi, ő is pötyögtetett a zongorán, és ezért gyakran mondta, hogy a Csorba olyan, mint a Tercsi. Elvitt a mamájához is, aki nagyon öreg volt már, és tőle is megkérdezte: „Megismered a Tercsit? ...” Tercsi, Faludi Gábor gimnazista agyában Csorba Simonnal, a medikussal azonosult. Amikor öt évtized múlva meglátott 2008. december 8.-án a Kútvölgyiben saját osztályán, ahová Cina, Kati húgom és Jutka a feleségem prezentáltak miután a „zizeg zsinig kifeszajtve a falon, sír szög a kettő...” bekövetkezett, akkor Faludi, a pszichiáter, azonnal mondta is, hogy megjött Tercsi. Ismét újabb becenevem lett. Több becenevem is volt már. Ilyen a Sitya is. Utáltam gimnazista korom becenevét a Böngéért. Ezt az egyik tanár úr aggatta rám apámról, aki Ede volt, így belőle lehetett Edömért, majd Böngéért képezni. Énektanár volt, ezeket a neveket, amikor meglátott, elősorolta. Nem is megyek érettségi találkozókra, mert a Böngér nevet nem nagyon szeretem. Volt egy korábbi gúnynevem, amit édesapám, Simon László adott, erről talán 2005-ben, egykori dadám mesélt. Mocsoládon, amikor találkoztunk.

- Lacikám, tudod-e, hogy hogyan nevezett téged az édesapád? – kérdezte. Majd hozzátette: neked volt egy beceneved.
- El nem tudom képzelni - mondtam neki.
- Hát téged Mórckának nevezett az édesapád.

Életem első beceneve tehát a Móricka volt. Máig sem értem, hogy miként juthatott eszébe Simon Lászlónak ez a becenév. Annyit mondott a dadám, hogy mivel koraszülött voltam, a koponyám kutacsai erősen dobogtak, Simon László vezérkari százados, később őrnagy, aki akkurátus ember volt, nem engedte még az anyámnak se, hogy engem fürdessen, mindent kikészített, és nem hagyta senkinek, hogy Móricka fejéhez bárki hozzáérjen. Volt tehát egy apa-fiú kapcsolatam Simon Lászlóval, aki Mórickának hívott és fürdetett. És volt egyszer az életemben egy pszichiáter, akit megfürdettem. Minden orvos szereti a medikákat és babusgattam én is őket. Kérdezte, hogy miért szeretem ölbe venni és fürdetgetni. Akkor még nem tudtam a választ, mert nem találkoztam a dadámmal. Az apám fürdetett, én is szerettem megfürdetni a nőket, együtt zuhanyozni velük. Most tudom, miért, a választ megkaptam. Azt gondolom, hogy a művész egy olyan csodabogár, aki miután apriori kérdésekre csak a poszteriori választ kaphat, kísérletezik különböző személyes válaszlehetőségek formulálásával. Körmendi Annának nagyon tetszett ez a Móricka történet. Egy rokona máig Mórickának hív. Ez az ember keretezi mindig a képeimet. Persze elveszítette az állását, csak úgy mellékesen mondom, hogy körülöttem rendszeren válságba mennek az emberek, így a foglalkoztatottságuk tekintetében. Ez csak utalás kíván arra a felismerésre lenni, hogy időnként elfogy az ember körül a levegő.

Említetted, hogy Sakk - Performansz egy „Élet- Performansz” része, mi evvel kapcsolatban a felfogásod?

Nagyon egyszerű. Irigy voltam azokra a kollégákra, akik játszi könnyedséggel ontják performanszaikat. Féltékeny voltam azokra, akik létre tudtak hozni erős cselekményeket és művészi szinten meg tudták ezeket ismételni. A performanszok közönséges dolgokról, a szarról, a húgyról, a személyes és intim, soha egyéb formában nem közvetíthető mozzanatokról szólnak. Ezért olykor unalomig űzött gesztusok ismétlései. Olyanokat ismételnék meg, amik részei a művésznak, de a képalkotásnak nem, ugyanakkor mégiscsak hozzá tartoznak a képhez, annak cselekményes részeként. Egy sor olyan kolléga van, akiről bátran mondhatom, hogy életművük a performanszokkal teljes csak. Swierkiewicz is ilyeneket csinált sokáig, de kielégült és ma már nem foglalkozik a performanszokkal. Én a Mentonoponban szenvedélybetegségekkel küszködő művészekkel foglalkoztam, ő pedig kifejezetten alkotóművészekből hozta össze a csoportját, amelyben a „dolgos meditációkat” végeztek, én pedig egészen másféle cselekményeket. Számomra a futás jelent meg olyanként, mint amit tökéletesen lehet performanszként érteni. Amikor kitaláltam 1984-től a futást, akkor az „élet performansz” formája a futás volt. A futást soha, senki nem tekintette annak, ami a számomra volt, és aminek a jelentőségét én szerettem volna kiterjeszteni a művészetre is. Jellemző volt, hogy amikor én „futóművészetről” beszéltem, akkor néhány írás ezt fotóművészetként jegyezte. Ezekből jöttek a futóművészeti expedíciók egészen a Bajkál tóig. De elfutottam az ösztöndíjjammal Rómába, Párizsból meg hazafutottam. Ezek mind az élet performansz részei voltak. Rengeteg veszélyes és ebben a mivoltában tanulságos, jelképes történés zajlott körülöttem. Amikor Szibériába mentem, elütöttek a rendőrök autóval, majdnem belehaltam. De ennek következtében mehettem el a „festett kövek barlangjaihoz”. Az Omszk folyó mentén, Kemeroovo térségében történt a baleset, részeg, szolgálaton kívüli rendőrök ütöttek el. Feltették a kérdést, pereskedni akarok-e, ami hónapokig tart, vagy elfogadom-e a segítségüket és akkor hamarabb túl leszünk a dolgon? Kibéreltek nekem egy szállodát és ott töltöttem az időt sokáig. Akkor megnéztem az össze *piszanyije kamenyt*. Semelyik más országban nem töltöttem annyi időt, mint Oroszországban. Voltam Amerikában fél évet, Itáliában, Németországban, Franciaországban, Írországban, Oroszországban összesen legalább tizenegy hónapot lehúztam.

Említetted, hogy ezen időszak egyik legalapvetőbb kérdése az apa-fiú kapcsolat volt. Hogy jön ez most ide? És meg kell kérdezni, hogy ténylegesen, minden spiritualizálás nélkül, mi töltötte ki az alkotó életedet az utóbbi öt évben?

Ebben az elmúlt öt évben ez az apa-fiú kapcsolat volt az egyetlen és kizárólagos kérdésem. Lepusztítottam, lehülyítettem az apa-fiú kapcsolatot egy olyan formájúra, amely az Atyaisten és Jézus konstellációjában is érthető kell legyen. Megkérdem a spirituális valóságot, hogy vajon, ha az Isten a fiát, a valóságos Jézus Krisztust hagyta meghalni a kereszten, merthogy tanulság kellett legyen az áldozatról az embereknek, tehát ha én ember vagyok, akkor most egyértelműen tisztázni tudom a helyzetemet. Az én anyám Bánó Mária, ami azt jelenti, hogy ő a Szűzanya, én pedig Jézus vagyok, nagyon sokszor volt bennem a kísértés - nagyon sokszor festettem meg ezt a témát és nagyon sokszor gúnyoltak is miatta – tisztázni szerettem volna, hogy én Csorba Simon vagyok-e, vagy Jézus? Ha én vagyok a Jézus, akkor meg kell halnom, ha Csorba Simon vagyok, akkor engem meg kell mentsen az Isten, mert, akkor meg ember vagyok. Ez az egyetlen kérdés izgatott az elmúlt öt évben, hogy vajon ki is vagyok akkor én? Ember, aki Isten teremtményeként szeretetet kap, és akit Isten nem hagy elpusztulni, vagy pedig én vagyok a Jézus Krisztus, akinek meg kell halnia?

Amit mondtál az egy intellektuális alkatú hívő ember spirituális értelmű spekulációjára. Mindezt fizikai értelemben miképpen lehet megélni, a megélést felmutatni?

Hagytam magamat folyamatosan abba a helyzetbe jutni, hogy menthetetlen legyek. Vagy menthető. Kivontam magamat az emberi és művészi forgalomból, nem egészen egyik pillanatról a másikra, de menthetetlenül. Sajnálom a családomat is, hiszen nem mondhattam nekik, hogy ez az egész egy élet - performansz, mert kirúgnak. Képes voltam azt is elfeledtetni velük és ők képesek voltak elfeledni, hogy én futó vagyok. Tizenöt éves fiam mondja, hogy ő még emlékszik valamire, amikor együtt futottunk. De ma már? Igen valamelyik művésztelepen futottunk – mondta, „de ma már nem vagy futó és én négy perc alatt futom, a kilométert, te meg...” Jár a Puskás Tivadar Szakközépbe és ott futtatják őket. Azt mondta, hogy „te nem vagy senki”. El kellett fogadnom ezt, mert ha én történetesen azt mondom nekik, hogy ami történt, az élet - performanszom része, akkor ők megkérdik, hogy miért evvel foglalkozol, miközben nekünk meg nincs pénzünk? Menj és keress pénzt. Ne kelljen koldulnunk. Így jutottunk odáig, hogy most se pénz, se posztó. Nevelőapám, Csorba Ede, aki százegy éves, ő könnyezte ki a rezsiköltségeket, két helyszínt tartott rendben, a lakásomat és a műtermemet, merthiszen a ledózerolt Thököly úti műtermem helyébe kaptam egy polgári lakást, aminek azonban a költségei elég magasak. Most kérvényeztem, hogy csökkentsék a bért, de még mindig fizethetetlen. Mari húgom levelezik velük.

*Úgynevezett alkotást nem is hoztál létre ezalatt?
Semmit.*

Kiállításod sem volt?

Volt. A Világ nem hagyott el. Éva húgom csinált egy kiállítást egy gyűjteményes kiállítást Kaposvárott 2010 januárjában, Veresegyházán volt ezután egy kiállításom, és 2012-ben a Körmenyén csinált egy kiállítást a RAM Galériában, jövő kedden lesz egy kiállításom Gödöllőn valamilyen szociális otthonban. Tehát folyamatosan jelen voltam a képeimmel. Csináltam *Anyá - Fiú* képeket, sorozatokat Juditról és a fiaimról, ezeket is kiállítottuk, de ők sohasem jöttek el. A család, a felségem és a három gyerekem nem szoktak eljönni. Régebben eljöttek, kihozta Judit Pistikét a hátán, most már nem. Nekem most olyan családi életem van, amelyben a művész és a családja teljesen szétválik. Nem büszkék rám, nem villognak velem. Most ott tartunk, hogy én vagyok a szégyenfolt. Hiteles volt tehát az öt év, mert folyamatosan azt mondják: nem hiszik el, hogy ez performansz, azt mondják, hogy ez egy betegség, és ha cigánygyerekek potyognak az égből, ha milliomosok adják egymásnak az ajtókilincset, akkor sem fogják elhinni, hogy ez az öt év az én művészetem által van felülbélyegezve. Hogy ez az agyamban megszületett tudatos mutatvány volt azért, hogy bemutassam: ha eljön a pillanat, hogyan lépek ki belőle, hogyan rendeződik minden, ami kuszának látszott, hiszen minden erre

ment ki. Ha mást nem is, de a talpra állásom hiteles voltát tán el tudom majd adni. Mert biztos voltam abban, hogy eljön a pillanat, amit észlelek majd és befejeződik minden. Nem tudtam, mikor, hol és hogyan. De bekövetkezett 2013. október 8.-án, (AT ekkor ment a Szívklínikára katéteres koszorúér vizsgálatra), Medugorjében, a szentségimádáskor. Éjjel. És akkor egy szempillantás alatt tisztában voltam avval, hogy ennek itt van a vége. és ettől kezdve nem volt kérdéses, hogy újra a kezembe vettem a családi krónikát, elkezdtem írni, reggel elkezdtem futni, és azóta reggel négykor kelek, fél ötkor viszem a kutyát a hegyre, hét óráig kocogunk, megvásárolom a reggelit és a hetes szentmisére megyek. Ezt soha nem csináltam eddig. Hogy egy teljes lelki szellemi és testi egységben edzem magam. Most ezt fogom képviselni, bárhol, ahol vagyok. Hogy az ember mindennek az egysége. Edzi a testét és a szentmisén kapja meg a lélek is a magáét. Nyolc órára kész vagyok a legfontosabbakkal. Előttem van az egész nap, időmilliomos vagyok.

Majdnem együgyű értelemadási kísérlet, amit megfogalmaztál. Ennél minden bizonnyal összetettebb folyamat volt ez.

Amilyen módon feküdtem az ágyban, mint egy hajléktalan, és éppen hogy csak olykor felkeltem, annak az ellenkezője következett. De nem estem át a ló másik oldalára. Egy pszichiáter, ha engem meg akar szemlélni, azt mondja, hogy mániás depressziós hullámvész. De azt az apróságot, hogy az én lelkem nyitva van és szomjazza, vágyakozva várja Krisztus szeretetét, az nem volt definiálva. A művészetemben el volt rejtve, de szavakkal nem mondtam ki, hogy edzek a misével is. Elmentem egyszer egy héten a misére, áldozni, mit tudom én mire, meggyónni, hogy milyen rosszakat csináltam, aztán megismételni a rosszakat. Nos nem vagyok erre már hajlandó. Vállalom azt, aki immáron vagyok, úgy ahogy vagyok. nem mint szent ember, hanem, mint művész, Csorba Simon. A László, az Iván az a család bennem. A többiek, akik mellettem vannak, a család tehát, és nem hallgatok Körmenédi Annára, aki azt mondotta, hogy Csorba-Simon László a művész. Nem, Csorba Simon vagyok és ebben a névben két apám nemző és nevelőapám nevei kapcsolódnak egybe. A Csorba Simon jól megfelel nekem. Ezért nehéz nekem ez a név. Két apám van. Az édesapám fürdetett és elnevezett Móríckának. Majd elhagyott. A Csorba megbüntetett, később abba hagyta a kényszeres büntetődést és dédelgetni kezdett. Büszke lett rám és még nagyon öreg korában is fizeti a rezsimet. 101 éves korában nem a húgaim segítettek, hanem ő. Nagyon érdekes személyiség, ma már nem lát, nem hall, de még mindig sérteget. Azt mondja, hogy „bűdös a leheleted...” Nem is megyek meglátogatni, nehogy megsértődjön és dühös legyen, mert még mindig képes rá. Utolsó erejével is azon van, hogy belőlem embert faragjon, mert azt gondolja, hogy neki még ma is ez a feladata.

Örökbefogadó nevelőapám túlkompenzálja a feladatát, Én a fiaimat nem akarom agyonnevelni és ez nehéz amiatt is, mert nekem nincs modellem. Az apa-fiú kapcsolatban egyszer volt a Portisch Lajos, aki kéjes vigyorral mutatta, hogy hogyan lehet megverni engem, és szerető kézfogással búcsúzni. Ez a film szépen bemutatja az apa, a domináns hím fölényét, és én is igyekeztem egy elegáns előrehajlás közben jelezni, hogy várom a kéznyújtását, nehogy azt higgye, én kívánom az ő kezét először megfogni. Nehéz pillanat volt. Megalázzam magam, hagyjam, hogy megalázzanak? Játszottunk a kézfogással, mint egy arany tojással. Szimmetrikusan csináltunk mindent, nagy tanítás volt. Nekem a sakk performansz rendezte művészi értelemben az apámhoz való viszonyomat, ebben találtam egy apa-figurát, amelyiknek őszintén tudtam a fia lenni. És azért választottam őt, mert megfelelt egy szimbolikus apának. Vele tudtam elképzelni a szimbolikus gyilkosságot, amiben az apa megöli a fiát, a bástya leüti a futót. Így el tudtam fogadtatni magammal, hogy abba kell hagynom a futást. Bástya ütötte a futót. Minden egyes lépés, amit az első etűdben láttunk ennek a pontos kifejezése volt. Hiszen a műterem már nincs meg, és semmi nincs, ami volt.

Rengeteg szakrális eleme volt az etűd személyes interpretációjának. Ugyanakkor szakrális motívum nincs a két filmben.

Hogyan lenne? Nem tartozik az ide. A művész felette van ennek. Szerintem, amikor a művész szakrális alkotást hoz létre, ha szakrális természetű művet akar létrehozni, akkor nem szakrális értékű megoldáshoz jut. A néző privilégiuma mindennek a szakrális térbe emelése, teljesen mindegy, hogy amikor a művész előadja, akkor a dolog az-e. A néző, a használó szenteli meg, teszi arra a helyre fizikailag és lelkileg, ahol a szakrális funkciója kiteljesedhet. Ha a szándék ellenére nem válik szakrális értékűvé, akkor kilóg a lóláb. Ami itt történetesen az ördög patája. A művész nem cimborálhat az ördöggel. Ebben a performanszban semmi nem utalt arra, hogy az apa és fiú kapcsolatáról szól. Ez az én interpretációm. Ha más nézi, egyáltalán nem biztos, hogy ugyanazok a jelentések fordítódnak le benne, mint amelyek az én számomra az elmondottak szerint egyértelműek. Nekem a te kérdésed, hogy én évtizedes apa-fiú kapcsolattal foglalkozom-e, az tény.

Engem egy nem feltétlenül egyszerű probléma érdekel, hogy a bibliai Atya-Fiú kapcsolat tételezéséből levezetett „én” képe, és ennek az „énnek” a funkciói miként kapcsolódnak össze a megváltás reményével, esetleg tényével?

Ez az én interpretációm. Mindig ez járt az eszemben, bármit is csináltam. Mindent átítatott és így, bár igen személyes kifejeződési formák között, de mitizálódott is számomra ez a problémakör.

A művész szerepében hagyományosan is lehetnek megváltói próbálkozások.

Az én életemben ott volt a Bánó Mária, a művész anyja, aki Krisztus menyasszony is volt, aki szenvedett, két férje volt, a Simon és a Csorba és Kaposváron az én nagyapám, Simon Miklós gimnáziumi tanár volt, az apám az ő házában született, ahol most ki van téve a ház falára az emléktábla, ebben a házban 1912 után együtt lakott a két ember. A két apám. Kisgyerekkorukban elkötelezték egymásnak magukat. Így egy új dinasztia első tagja vagyok és ez is Csorba apámat dicséri, hiszen megvárta azt a politikailag kedvező fordulatot, amikor apámat, Simon Lászlót hősi halottnak nyilvánították 1954-ben, vagyis 11 éves koromban, Csorba azt mondta, hogy örökbe fogad. Akkor már megtarthattam a törvény szerint is a nevemet. Már egyetemista voltam, amikor Swierkiewicz barátom azt mondta, hogy csinálj magadnak művésznevet apáid nevéből. Robi nagy keresztapa, ő csinált Pintér Andrásból is Wahorn András. Az, hogy váltogattam a neveimet, az a nagy lelki bizonytalanságokra utalt, ha az edzésemet misével fejezem be, a lelkem pedig szomjúhozza, vágyakozza a Krisztust, akkor többé nem kérdés, hogy ki is vagyok, akkor. Csorba-Simon, a László, meg az Iván csupán a családi kötődéseket jelzi. De hagyom, hogy a gyűjtő azt mondja: Csorba-Simon László. Ebben az állapotomban azt kell mondanom, hogy Csorbát az Isten áldja, mert mint egy jó maratonfutó – most már 101 évesen – azt akarja megélni, hogy belőlem végre ember lesz és nekem ezért még mindig küzdenem kell. Azért támogattam még ebben az öt évben is, abban a reményben tette ezt, hogy a fia ember lesz, nem nevelt hiába annyi összeütközés árán. Nekem adta a nevét, amikor örökbe fogadott és családi támasz lett, annyira komolyan vette az örökbefogadást, hogy egyszer a két Simon gyereknek még vért is adott. Hogy folyják bennük Csorba vér. Ez egy ember. Csorba egy ember és ennek a megállapítása komoly feladat, ezen is túl vagyok most.

Most viszont újra tevékeny vagy, együtt látsz egy sor, korábban egymástól elkülönülően feltűnő tény, eseményt, hitet, elméletet.

Medzsugore és ez az öt év egy tudatos döntés eredményeként formált idő, az élet performanszának egy szakasza, egy viszony felmérése, egy kapcsolat spiritualizálása, apa-fiú, Atyaisten és Krisztus között. Benne a fő kérdés: én ki vagyok? A válasz, hogy én vagyok a Csorba-Simon, a művész. Tiszta. A Jóisten annyira szeret, hogy minden igyekezetem ellenére nem hagyott meghalni. Tehát akkor én egy ember vagyok tényleg. Nem egy spirituális entitás,

vagy akárki. Megkaptam a választ, amikor feltettem Istennek a kérdést: ki vagyok én? És most azt kell mondanom minden embernek, hogy reggel négykor keljen fel, menjen Isten hírével, fejezze be az edzését a szentmisével, és utána csinálja a saját dolgát, csinálja az üzletét, mentse meg az országot, építse a hazát... Mert van egy ilyen mondás: katona, vigyázz a patkószegekre! Mert ha elveszíti a lovat a patkószeget, akkor a patkója is elvesz, lesántul, jön az ellenség, könnyen legyőz, megöl téged lovastul. Megerőszkolja a feleséged, a lányodat, a fiadat elhajtja rabszolgáskorba, a hazádat meg elpusztítja. Vigyázz huszár a patkószegekre. Azt mondja a futó katekizmus: vigyázz a bokádra, a lábadra futó! Ha a lábad bokáig rendben van, nincs vele gondod, akkor a lábfejed megcsinálja a testedet, a tüdődet, a szívedet, mindez megcsinálja az agyadat és akkor birtokában lehetsz önmagadnak. Vigyázz a bokádra. Nehogy megüsd a bokádat! Vigyázz a sarkadra is. Ez mitológiai üzenet. Achilles nem tudott vigyázni a sarkára. Hallatlanul mitologikus tevékenység a futás. És én erről mondtam le az öt év alatt. Képes voltam megállni, hogy ne legyek futás-függő. Ödémás lett a testem és 110 kilóra meghíztam. Ilyen voltam már, mielőtt futni kezdtem volna. Akkor meg ittam. Most egy hónapja és hét napja már nem ilyen vagyok. Nem vagyok az, ami voltam. Amikor a konferencia lesz, még mindenki látni fogja, amint pocakosan sakkozok és megkérdezik majd: ez ugyanaz a Csorba, akit itt látunk?

És akkor most már az Urániában vagyunk. Mi is lesz ez a program?

Annyira magával ragadott ez a hazatérés Medugorjéból, hogy a Kálvária téren – ahol eddig is volt egy kis műhelyem – egy ideje jártak hozzám pszichológusok és pszichológia szakos hallgatók is, hogy tanulmányozzák a művészetterápia lehetőségeit csak úgy szabadon és mellékesen, de velem. Harangozó Judit a főorvos a vezető, lényegében a Pszichiátriai Klinika nappali háza ez, egy privát alapítvány működteti. Senkinek nincs pénze, ezért én a Simon László Közalapítvány igénybe véve- mellékesen a húgom szervezi, vezeti – próbálkozunk. De tőkevesztes lett az alapítvány, ezért én, amikor Medzsugoréban összejöttem egy Kis Diana nevű pszichológia, szociológia szakos egyetemi hallgatóval, aki tanítványomul szegődött és elkezdtünk foglalkozni a művészetterápiás műhely dolgaival. Ő a titkárnője ennek. Átírtuk a programot, eldöntöttük, hogy fél egytől délután háromig képezzük a szakemberekből álló stábot, ők lesznek a terapeuták. Híre ment ennek, még a régi Valentin ház tagsága is felkeres. Most már majdnem húszan vannak a múltból is és a jövőből is. És töprengtem azon, hogy mit is tudnánk nekik adni, az önkénteseknek. Én is efféle vagyok végeredményben. A kis tiszteletdíjamat átadtam egy pszichológusnak, én pedig önkéntesként vegyülök el az érdeklődők között. Ez a csapat fogja majd a különböző konferenciákon képviselni a művészetterápia ügyét. A feleségem nem is tudja, hogy lemondtam erről a húszasról, de csak annak érdekében, hogy az itt becsukódó ajtó helyett máshol nyíljon egy új ajtó. És nyílt is, mert a Nap-Kör nevű szervezet a Leonardo da Vinci utcában, amit egy idős pszichológusnő irányít. Hírét vette, hogy Csorba-Simon már megint a régi és elhatározta, hogy összetrombitál nekem egy csapat fiatal, nehezen kezelhető gyereket. Itt lesz majd egy foglalkozásom, harmincezerért. Egyszer egy héten, pénteken. Felvettem a kapcsolatot a Párbeszéd Házával is, Vértessaljai László atyával, és ott most egy önképzőkör körvonalazódik. Kineveznek egy új jezsuita főapátot, aki igazgatja majd a Párbeszéd Házát is. Van ígéret arra, hogy találkozni fogunk. Lehet, hogy lesz ott, a tiszta katolikus környezetben egy önképzőköröm, de lesz egy önképzőköröm a komcsis környezetben is, merthogy a hivatalos pszichiátria nem katolikus, alapvetően még az SzDSz-es lelkülettel működik. Nem nagyon viseli el a hit lehetőségével színezett lélekgyógyászatot. Mindent beengednek, csak a katolicizmust nem. De ebbe nem szeretnék belemenni, mert a holokausztnál, az abból következő különböző büntudat kiosztásoknál lukadnánk ki. Mégis, ebből az egészből az jött ki, hogy szerveznék egy alternatív művészeti konferenciát, aminek személyes érdekeltsége is van, hogyan tudom motiválni azt a helyzetet és a megoldására kitalált műveleteket, amiben aktuálisan vagyok.

Kísérletképpen bementem múltkor az Uránia moziba és bátran megkérdeztem, eladó-e a ház? 2006-ban sikeres voltam a kísérletemmel, amit Buda Béla mutatott be, de ő meghalt, most magamra vagyok hagyva, gondoltam, szenteljük Buda Béla emlékének ezt az alternatív konferenciát. Nézzük meg, hogy ki jelentkezik rá. Felhívtam a szóba jöhető embereket és mindenki szívesen eljönne. Ez a konferencia nem arról fog szólni, amit mindenki gondol, hanem arról, hogy lehet-e VIP jelentőségű a néző, a közönséges érdeklődő? A nagy kérdés, tudunk-e úgy kommunikálni, hogy abban a befogadó, a néző legyen a meghatározó? Bejön a moziba március 12-től három napon át, regisztrál, megnézi a műsort, és ettől kezdve minden előadó, művész és akárki a Simon László Alapítvánnyal szerződik arra, hogy a résztvevőt fogja kielégíteni. Nem magát. Kifejezi, hogy leszokott a maszturbálásról, megpróbál úgy viszonyulni a közönségéhez ebben a három napban, hogy az megszeresse a művész gondolkodását.

Egy új művészet, művész funkciót írsz körül. Mi végre? És mi hatalmaz fel ennek a kimondására?

Szerethetőnek kell lenni. A művészek nem fognak megkülönböztető szalagokat, jelvényeket viselni. És aki a nézőnek nem kielégítően viselkedik, annak annyi. Agyó. Egyetlen személy leszek, aki efelől dönt. Megszerződök minden résztvevővel, aki vállalja, hogy esetleg csorbát is szenvedhet. Kivételesen én leszek az Apa és nem a Csorba Ede. Kivételesen hálás lehetek édesapának - a riport vége felé hadd szólítsam úgy, mint otthon - azért, hogy megtanított a számonkérésre, és ha a résztvevő művészeknek én fizetek a jelenlétükért, mint ahogyan Csorba fizetett nekem azért, hogy tanuljam be a ministráns szövegeket, akkor a fiúból apává lett Csorba Simon véteti észre magát. Így tanított meg, kényszerrel, írni és olvasni. És néztek, akár a bazári majomra, amikor a kaposvári nagytemplomban megjelentek a Csorba gyerekek, megjelent a Sitya, vagyis én, és mondja a latin szöveget, mint a vízfolyás. Még nem tudtam rendesen írni. De kaptam biciklit is. Nekem volt az elsők között focilabdám és vitorlás hajóm. A édesapa csak avval tudott kezdeni, amije neki is volt. Mindezek voltak. Autója nem volt. Nekem sincs. Nem tudott autót vezetni, mert fél tőle. Nekem sincs, habár rengeteget utaztam autóstoppal. De volt vitorlása, így nekem is lett. Megtanított vitorlázni, megtanított biciklizni, megtanított kevésből megélni és 1995-ben, amikor megjöttem Rómából, csináltam a Margit szigeten egy kiállítást, amit a Fa Nándor nyitott meg. Akkor eljött édesapa és elégedetten kiáltott fel: „Micsoda fiam van, akinek még a kiállítását is a legnagyobb magyar vitorlázó nyitja meg...!” Kiteljesedett az apa-fiú kapcsolat. Betöltöttem a hivatalomat avval, hogy a legjelentősebb magyar vitorlázónak be tudtam mutatni édesapát. Nagyon büszke volt magára, aki úgy tekinthetett rám, mint a művére. Én pedig hálával gondolok édesapára, aki mint egy maraton futó, 101 évesen azt akarja elérni, hogy ember legyen belőlem. Hát efféle furcsaságok lappanganak a Sakk-Performanszokban.